

Bijzondere bijstand: een nieuwe schuld is geen oplossing

Inleiding

Voor mensen met een laag inkomen is het moeilijk rondkomen. De prijzen voor boodschappen, huur, energie, water en zorg stijgen, maar het inkomen houdt daar geen gelijke tred mee. Mensen die langere tijd moeten leven op of rond bijstandsniveau houden aan het einde van de maand steeds vaker geen geld meer over. Geld sparen zit er dan niet dan meer in. Het kapot gaan van de koelkast of wasmachine kan een gezin behoorlijk ontwrichten. Om dit te voorkomen bestaat de bijzondere bijstand. Gemeenten kunnen mensen met een laag inkomen op deze manier bijstaan in de aanschaf van acute noodzakelijke grote uitgaven en zo armoede bestrijden.

Bijzondere bijstand is bedoeld voor mensen met een laag inkomen en weinig of geen eigen vermogen. Iedereen met een inkomen op of rond het bijstandsniveau kan via de gemeente een beroep doen op bijzondere bijstand. Dat de overheid op deze wijze burgers die het niet breed hebben, ondersteunt, is uitstekend en prijzenswaardig. Uit de praktijk blijkt echter dat Zwolle ook aanvragen voor bijzondere bijstand door mensen met een laag inkomen afwijst. Er wordt namelijk van mensen verwacht dat ze van een uitkering sparen voor de vervanging of aanschaf van duurzame gebruiksgoederen. Bij afwijzing van de bijzondere bijstand moeten mensen het bedrag van de gemeente lenen. Dit wordt ook wel leenbijstand genoemd. Jaarlijks gaat het in Zwolle om meer dan € 200.000,- dat door de gemeente als lening aan mensen met een laag inkomen wordt verstrekt. Terwijl er wel geld overblijft op het budget voor bijzondere bijstand.

Wat de SP betreft is het onacceptabel dat mensen met een laag inkomen en zonder spaargeld via de leenbijstand schulden moeten maken voor basisgoederen zoals een koelkast, een wasmachine, een matras of een nieuwe bank. Hierdoor groeit het aantal mensen met schulden terwijl we willen dat dit aantal afneemt. Mensen die vaak moeilijk kunnen rondkomen en al kampen met schulden worden van de regen in de drup geholpen.

De SP stelt voor een einde te maken aan het verstrekken van leenbijstand voor duurzame gebruiksgoederen aan mensen met een laag inkomen. Zij moeten een beroep kunnen doen op bijzondere bijstand zonder zich (verder) in de schulden te hoeven steken.

Bijzondere bijstand versus leenbijstand

Bijzondere bijstand is bedoeld als eenmalige uitkering die mensen kunnen ontvangen als zij noodzakelijke kosten hebben die niet van het inkomen betaald kunnen worden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een matras, een wasmachine, kosten voor woninginrichting of een koelkast. Bijzondere bijstand is bedoeld voor mensen met een laag loon, een klein pensioen of een uitkering, en wordt aangevraagd bij de gemeente. Iemand moet een inkomen op of rond het bijstandsniveau hebben om een beroep te kunnen doen op de bijzondere bijstand.

Uit de praktijk blijkt echter dat Zwolle ook aanvragen voor bijzondere bijstand door mensen met een laag inkomen afwijst. Mensen moeten dan het bedrag lenen. Dit wordt ook wel leenbijstand genoemd. De gedachte hierachter is dat de mensen hadden kunnen sparen voor de aanschaf of vervanging van duurzame gebruiksgoederen. Meer informatie over bijzondere bijstand en leenbijstand is te vinden in de bijlage.

Leenbijstand in euro's:

In 2008 is door de sociale dienst in Zwolle een bedrag van € 209.355,- als lening verstrekt. Dit betreft meestal leenbijstand voor duurzame gebruiksgoederen. In 2008 was er echter een onderbesteding op het budget voor bijzondere bijstand van € 348.266. Er is dus veel geld op de plank blijven liggen.

Budget bijzondere bijstand 2008

totale budget bijzondere bijstand	€ 2.038.581,-
verstrekte bijzondere bijstand	€ 1.690.315,-
onderbesteding bijzondere bijstand	€ 348.266,-

Wat de fractie van de SP betreft is het niet acceptabel dat de gemeente Zwolle enerzijds geld overhoudt in de pot bijzondere bijstand, terwijl anderzijds mensen op het sociaal minimum via de leenbijstand schulden moeten maken voor noodzakelijke spullen als een koelkast, een wasmachine, een matras of een nieuwe bank. Bovendien is het nog maar de vraag of de mensen deze lening ook daadwerkelijk kunnen aflossen. Veel mensen ervaren terugbetaling van bruin- en/of witgoed als een zware last.¹

Kabinet: leenbijstand ontmoedigen, versus de Zwolse praktijk

De leenbijstand steekt iemand die toch al weinig te makken heeft (dieper) in de schulden. Het kabinet schreef in het regeerakkoord, dat zij niet gelukkig is met deze vorm van bijstand en staatssecretaris Aboutaleb deed in een kamerdebat over armoede en schulden op 23 mei 2007 de toezegging om leenbijstand te ontmoedigen en in gesprek hierover te gaan met gemeenten.

---

¹ Monitor Betalingsachterstanden – nulmeting 2008

De Staatssecretaris beloofde afspraken te maken met gemeenten om de bijzondere bijstand voortaan als gift te organiseren.

In het beleidsprogramma van het Kabinet Balkenende IV 2007 – 2011: Samen werken, samen leven is het volgende vastgelegd:

‘Gemeenten gaan terughoudend om met het verstrekken van bijzondere bijstand in de vorm van leenbijstand; gemeenten worden gestimuleerd op inventieve wijze om te gaan met de mogelijkheid om de verplichting tot betaling van de schuld kwijt te schelden, gekoppeld aan de inspanning van de cliënt op het terrein van re-integratie.’

Anno 2009 verstrekt Zwolle nog altijd leenbijstand, ondanks de toezegging van de staatssecretaris het verstrekken van leenbijstand actief te ontmoedigen. De SP pleit er dan ook voor om de leenbijstand voor duurzame gebruiksgoederen aan mensen met een laag inkomen af te schaffen. Bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen moet als gift verstrekt worden aan mensen met een laag inkomen. De gemeente moet voorkomen dat mensen (verder) in de schulden raken.

Informatie over verstrekkingen

Voor Zwolse inwoners is het moeilijk inschatten hoeveel kans een aanvraag voor bijzondere bijstand maakt. Dat komt doordat informatie over verstrekkingen niet openbaar is gemaakt door de sociale dienst. Dit resulteert erin dat Zwollenaren veel tijd en energie steken in een aanvraag, waarbij in sommige gevallen vooraf al duidelijk is dat de aanvraag kansloos is. De SP wil daarom dat er zowel in de Klantenmap als op de website van de gemeente Zwolle een overzicht komt van mogelijke verstrekkingen via de bijzondere bijstand. Hiermee kunnen Zwollenaren vooraf de keuze maken of zij wel of geen aanvraag indienen.

Voorstel:

- In Zwolle komt er een einde aan het verstrekken van leenbijstand voor duurzame gebruiksgoederen aan mensen met een laag inkomen. Zij moeten een beroep kunnen doen op bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen zonder zich (verder) in de schulden te hoeven steken. De dekking hiervan te betrekken uit het budget bijzondere bijstand.
- Zwolle gaat over tot het openbaar maken van de mogelijkheden van verstrekkingen via bijzondere bijstand.

Tjitske Siderius
SP fractie Zwolle

Bijlage: bijzondere bijstand en leenbijstand

Mensen met een laag inkomen die zich voor een grote uitgave gesteld zien, kunnen bij hun gemeente terecht voor de noodzakelijke hulp. Een gemeente kan kiezen voor bijzondere bijstand of de leenbijstand. Beiden worden hieronder uitgelegd.

Bijzondere bijstand is bedoeld als eenmalige uitkering die mensen kunnen ontvangen als zij noodzakelijke kosten hebben die niet van het inkomen betaald kunnen worden.² Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan een matras, een wasmachine, kosten voor woninginrichting en een koelkast. Bijzondere bijstand is bedoeld voor mensen met een laag loon, een klein pensioen of een uitkering en wordt aangevraagd bij de gemeente. Iemand moet een inkomen op of rond het bijstandsniveau hebben om een beroep te kunnen doen op de bijzondere bijstand.

Leenbijstand

In een groot aantal gemeenten worden mensen die bijzondere bijstand aanvragen voor duurzame gebruiksgoederen, zoals een koelkast, gasfornuis of een wasmachine, doorverwezen naar de gemeentelijke kredietbank. Er wordt van mensen met een uitkering of een ander laag inkomen namelijk verwacht dat men voor de aanschaf of vervanging van duurzame gebruiksgoederen spaart. Wanneer iemand niet (voldoende) heeft kunnen sparen dan kan de gemeente besluiten bijzondere bijstand in de vorm van een lening te verstrekken. De zogenaamde leenbijstand.

In de Wet Werk en Bijstand is bepaald dat een gemeente bijstand kan verlenen in de vorm van een geldlening³. Dit kan in een aantal gevallen, namelijk als:

- er verwacht mag worden dat de iemand op korte termijn over voldoende geld zal beschikken om in de noodzakelijke kosten te voorzien;
- de noodzaak tot bijstand het gevolg is van te weinig verantwoordelijkheidsbesef voor het bestaansinkomen;
- iemand een waarborgsom moet betalen;
- de bijstand is bedoeld ter gedeeltelijke of volledige aflossing van een schuld;

Echter, in artikel 51 van de Wet Werk en Bijstand wordt ook gesproken over het verlenen van bijzondere bijstand voor de kosten van noodzakelijke duurzame gebruiksgoederen in de vorm van een geldlening of borgtocht⁴.

Keuze tussen de twee

De gemeenten bepalen zelf of zij leenbijstand voor duurzame gebruiksgoederen verstrekken. Wanneer een gemeente leenbijstand verstrekt bepaalt zij of en hoeveel rente over de betreffende lening wordt berekend. Ook stelt de gemeente vast wat de maandelijkse aflossing wordt, en welke rente er wordt berekend. Dit moet afgestemd worden op de omstandigheden,

---

² Zie artikel 35, lid 1, WWB

³ Zie artikel 48, lid 2, WWB

⁴ Zie artikel 51, lid 1, WWB

mogelijkheden en middelen van de persoon die leenbijstand aanvraagt⁵. In sommige gevallen gelden ook aanvullende voorwaarden. Zo kunnen er aan de geldlening verplichtingen worden verbonden die erop zijn gericht op meer zekerheid te krijgen over de nakoming van de aan deze bijstand verbonden rente- en aflossingsverplichtingen.⁶

---

⁵ Zie artikel 51, lid 2, WWB

⁶ Zie artikel 48, lid 3, WWB